

“Tinh thần nhắm và mở mắt” – một thử nghiệm đọc khái niệm Tinh thần trong *Hiện tượng học tinh thần* của Hegel

Nguyễn Nho Minh Uyên*

Use your smartphone to scan this QR code and download this article

TÓM TẮT

Triết học Hegel vốn được xem là khó hiểu với lối văn tự dài dòng, trừu tượng, nhiều móc nối phức tạp. Bài báo này đề xuất một thử nghiệm đọc khái niệm Tinh thần của Hegel bằng cách mượn tượng Tinh thần như một nhân vật văn học trong tác phẩm “văn học” *Hiện tượng học tinh thần*. Trong tác phẩm này, Hegel nhiều lần miêu tả hình ảnh Tinh thần an tĩnh chìm trong đêm tối và Tinh thần bước chân ra hiện thực tràn ngập ánh sáng ban ngày. Mượn biểu tượng Phật Thích-ca nhắm mắt suy ngẫm an tĩnh và Chúa Jesus mở mắt vững quyết – với hai quan niệm tôn giáo tách biệt nhau: một bên cầu an và giải thoát đau khổ, một bên hy sinh và chịu đựng đau khổ – trên nền tảng về ảnh hưởng của hai học thuyết đến triết học Hegel; đồng thời với việc lấy ra từ lối viết hình tượng, mộng tưởng của Hegel những miêu tả sống động về Tinh thần, bài báo đặt tên Tinh thần trong cặp trạng thái đối ảnh là Tinh thần nhắm và mở mắt. Trong chuỗi vô tận các hành vi nhắm và mở đôi mắt mình, Tinh thần đã đạt được vô số cái biết khác nhau về đêm tối yên tĩnh và ánh sáng hiện thực, hay nói như Hegel, về nhất thể tự-mình và đa thể cho-mình, tương ứng với mục (A) “Ý thức” và (B) “Tự ý thức” trong tác phẩm *Hiện tượng học tinh thần* của Hegel.

Từ khoá: Hegel, Hiện tượng học tinh thần, Ý thức, Tự-ý thức, Tinh thần nhắm và mở mắt

MỞ ĐẦU

Hegel đặt vấn đề về “cộng đồng thú vật mang tính tinh thần” để nêu lên mối nguy hại của việc tri thức trở thành sở hữu riêng của một nhóm trí thức – một cộng đồng thú vật cặm cụi với chiếc kính lúp trong vương quốc tinh thần biệt lập với xã hội của mình. Theo Hegel, sự sở hữu tri thức như là “vật sở hữu bí truyền (...) dành cho một số ít cá nhân” chỉ là tạm thời do khái niệm chưa được triển khai thành các hình tượng để hiểu mà “chỉ mới hiện diện trong Khái niệm [sơ khởi, trừu tượng] hay chỉ mới hiện diện trong cái Bên trong của nó thôi” (1, tr. 23-24). Ông khẳng định tri thức sẽ và phải được “công truyền” (exoterisch) hay phổ cập ra đại chúng, bằng con đường hình tượng hóa hay giác tính hóa: “Thông qua giác tính (Verstand) để đi đến cái biết-lý tính [Tri thức thuần lý của lý tính] (vernünftiges Wissen) là đòi hỏi chính đáng của ý thức đang đi đến với Khoa học” (1, tr. 24). Cũng thế, việc hình tượng hóa khái niệm triết học để làm cho nó trở thành cái dễ hiểu, có thể được công truyền ra cho mọi người là công việc chính đáng nhằm giúp cho mọi người đạt được tri thức triết học: “Hình thức ‘dễ hiểu’ (verständige Form) của Khoa học là con đường của Khoa học mở ra cho tất cả mọi người và cũng là con đường đã được làm cho bằng phẳng để mọi người đều đến được với Khoa học” (1, tr. 24).

Trên tinh thần công truyền ấy, mục tiêu của bài báo là đề xuất cách đọc *Hiện tượng học tinh thần* của Hegel, vốn được viết với một phong cách giàu hình tượng văn học, như tiếp cận một tài liệu văn học để làm cho khái niệm Tinh thần trở thành nhân vật sống động và dễ hiểu. Tuy nhiên, nhân vật Tinh thần này khác với những nhân vật văn học thông thường ở chỗ nó thiên vị đặc điểm phổ cập, ví mô hơn đặc điểm cá biệt, riêng lẻ, bởi Hegel đã xây dựng nhân vật Tinh thần này với tham vọng bao chứa được trong nó tất cả lý giải cho những nhân vật văn học thông thường khác nói riêng và mọi lĩnh vực trong cuộc sống nói chung. Mục đích của bài viết trong việc văn học hóa một tác phẩm triết học và nhân vật hóa một khái niệm triết học thật ra là rất giản dị, chỉ nhằm để mở ra một chiều kích tiếp nhận Hegel thông qua con đường tư duy hình tượng của văn học, bằng cách tận dụng đọc kĩ các diễn đạt giàu miêu tả và so sánh của Hegel trong quyển *Hiện tượng học tinh thần*.

Ở nước ngoài, những học giả tên tuổi theo trường phái Hegel trải dài từ đầu thế kỉ XX như Alexandre Kojève, Theodor Adorno, Henry Harris, Frederick Beiser đến các học giả đương đại như Terry Pinkard và Slavoj Žižek đã đưa ra những diễn dịch thông minh và sâu sắc về *Hiện tượng học tinh thần*²⁻⁷. Ở Việt Nam, công trình dịch *Hiện tượng học tinh thần* cùng với các phần “Chú giải dẫn nhập” trong tác phẩm dịch này

Sinh viên khoa Văn học, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, ĐHQG-HCM, Việt Nam

Liên hệ

Nguyễn Nho Minh Uyên, Sinh viên khoa Văn học, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, ĐHQG-HCM, Việt Nam

Email: nguyennhominhuyen@gmail.com

Lịch sử

- Ngày nhận: 27/3/2024
- Ngày sửa đổi: 19/11/2024
- Ngày chấp nhận: 30/12/2024
- Ngày đăng:

DOI:

Bản quyền

© ĐHQG Tp.HCM. Đây là bài báo công bố mở được phát hành theo các điều khoản của the Creative Commons Attribution 4.0 International license.

Trích dẫn bài báo này: Uyên N N M. “Tinh thần nhắm và mở mắt” – một thử nghiệm đọc khái niệm Tinh thần trong *Hiện tượng học tinh thần* của Hegel. *Sci. Tech. Dev. J. - Soc. Sci. Hum.* 2025; ():1-11.

54 của Bùi Văn Nam Sơn đã trình bày vừa sâu sát vừa
55 sáng sủa hệ thống luận điểm của Hegel ẩn sau văn
56 phong khó hiểu của ông¹. Nguyễn Hữu Liêm góp
57 thêm tiếng nói tranh biện với các nhà Hegel học trên
58 thế giới trong luận án tiến sĩ triết học *Re-visioning The*
59 *End of History*⁸. Trong bầu không khí học thuật giàu
60 có và sôi nổi ấy, bài báo chỉ bổ sung một luồng tư
61 tưởng đơn về Tinh thần nhằm góp phần tạo hình khái
62 niệm này.
63 Bài báo xây dựng hình dung về Tinh thần nhằm và
64 mở mắt dựa trên sức ảnh hưởng của cả Phật giáo
65 và Thiên Chúa giáo lên triết học Hegel chủ yếu dựa
66 trên phương pháp đọc kĩ *Hiện tượng học tinh thần* và
67 phương pháp liên văn bản, liên ngành triết học, văn
68 học và tôn giáo. Đối tượng nghiên cứu của bài báo là
69 khái niệm Tinh thần, cụ thể là hai nội dung Tinh thần
70 nhất thể và Tinh thần đa thể mà bài báo gọi tên là Tinh
71 thần nhắm mắt và Tinh thần mở mắt, thuộc phạm vi
72 nghiên cứu là phần (A) “Ý thức” và (B) “Tự-ý thức”
73 trong *Hiện tượng học tinh thần* của Hegel. Hai phần
74 này là khung xương quan trọng cho phần (C) không
75 tên được triển khai để hoàn tất tác phẩm.

76 NỘI DUNG CHÍNH

77 *Hiện tượng học tinh thần như là tác phẩm* 78 *văn học – Tinh thần như là nhân vật văn học*

79 Cơ sở của công việc tiếp cận văn bản triết học *Hiện*
80 *tượng học Tinh thần* của Hegel như một tác phẩm văn
81 học, mà trong đó khái niệm Tinh thần (Geist) như
82 là nhân vật trung tâm, trước tiên nằm ở điểm chung
83 giữa văn học và triết học khởi phát từ trong quan
84 niệm “văn sử triết bất phân” truyền thống. Chúng
85 ta thường nói rằng nếu văn học kể chuyện thì triết
86 học lập thuyết; tuy nhiên, vẫn có thể nói ngược lại,
87 chẳng hạn *Anh em nhà Karamazov* của Dostoevsky
88 đã lập thuyết còn *Hiện tượng học tinh thần* của Hegel
89 đã kể chuyện. Dostoevsky đã “lập thuyết” về nguyên
90 nhân Smerdyakov giết người và Hegel đã “kể chuyện”
91 về tiến trình trở thành của Tinh thần. Hành vi lập
92 thuyết, hay tạo ra giả thuyết, thực chất là sự phỏng
93 đoán, giả định, tạo nên học thuyết như là sản phẩm
94 hư cấu hay thậm chí là của mộng tưởng. Khi triết gia
95 nói với chúng ta rằng thế giới là thế này, vận động như
96 thế này, triết gia chỉ đang “kể chuyện” thần thoại mà
97 thôi. Diễn giải bản chất chung của triết học và văn
98 học, Hegel đã nhận xét về sự tương đồng của nghệ
99 thuật, tôn giáo và triết học trong tác phẩm *Mỹ học:*
100 *Bài giảng về nghệ thuật* (*Aesthetics: Lectures on Fine*
101 *Arts*): “Ba lĩnh vực của tinh thần tuyệt đối chỉ khác
102 nhau ở dạng thức mà thông qua đó cái Tuyệt đối được
103 đem về với ý thức”^a (9, tr. 101).

^aThe three realms of absolute spirit differ only in the forms in which they bring home to consciousness their object, the Absolute.

104 Cơ sở thứ hai cho thấy tính hợp lý và chính đáng để
105 văn học hóa triết học nằm ở phong cách viết giàu hình
106 tượng của Hegel nói chung và của *Hiện tượng học tinh*
107 *thần* nói riêng. Khi thử đọc một trích dẫn miêu tả
108 Tinh thần trong *Hiện tượng học tinh thần* của Hegel -
109 “Ánh sáng của nó lụi tàn dần ngay bên trong lòng nó
110 và mất dạng như một làn khói mờ không có hình dáng
111 đang tan biến đi trong khoảng không” (1, tr. 1284), ta
112 nhận thấy một lối viết đầy chất thơ và mộng tưởng.
113 Nghiên cứu thứ ba trong quyển *Hegel: Ba nghiên*
114 *cứu* (Hegel: Three Studies) của Theodor Adorno là
115 *Skoteimos, hay Phương pháp đọc Hegel* (Skoteimos, or
116 How to Read Hegel) đã đề xuất cách đọc Hegel như
117 chơi với âm nhạc: “Chơi với những ý tưởng của ông
118 bằng đôi tai suy đoán như thể chúng là những nốt
119 nhạc”^b (3, tr. 123). Theo ông, triết học của Hegel là
120 “sản phẩm của trí tưởng tượng hữu hiệu”^c (3, tr. 142),
121 duy chỉ khác với bản nhạc thông thường ở chỗ, giống
122 như “Marx sử dụng, trong một ẩn dụ về âm nhạc, là
123 giai điệu vách đá kỳ quái của Hegel”^d (3, tr. 143).
124 Lập luận về âm nhạc của Adorno đã nhấn mạnh thêm
125 tính giàu hình tượng và cảm xúc trong triết học Hegel.
126 Như vậy, học tập từ phương pháp đọc tận dụng nhạc
127 tính trong văn phong Hegel của Adorno, bài báo tận
128 dụng tính văn học sẵn có trong *Hiện tượng học tinh*
129 *thần* để thử nghiệm đọc Hegel như đọc một tác phẩm
130 văn học và thông qua đó làm cho Tinh thần hiện lên
131 sống động, dễ hiểu.

132 Có thể nói, tác phẩm “văn học” *Hiện tượng học tinh*
133 *thần* là tác phẩm viết theo lối dòng ý thức, trong đó,
134 hình dung về tuổi tác, ngoại hình của nhân vật Tinh
135 thần này không dễ dàng xác định được, nhưng tâm
136 tư, tình cảm của nhân vật này thì đồ sộ và chi tiết. Với
137 nhận thức này, bài viết tìm hiểu khái niệm Tinh thần
138 trong triết học Hegel bằng những câu hỏi tương tự
139 dành cho một nhân vật trong văn học: nhân vật Tinh
140 thần đã trải qua những biến cố tâm lý gì, đã thay đổi
141 những đồng thời giữ nguyên bản chất của mình như
142 thể nào? Cần chú ý, luận điểm “Tinh thần như một
143 nhân vật” không phải là luận điểm của Hegel mà chỉ
144 là một cách đọc hiểu mang tính thử nghiệm của tác
145 giả về khái niệm Tinh thần dựa trên lối viết giàu miêu
146 tả hình tượng của Hegel.

147 Tinh thần đã liên tục đi qua hai giai đoạn nhận thức
148 là nhất thể tự-mình và đa thể cho-mình. Alexandre
149 Kojève đã khẳng định rằng cặp đôi đối ảnh nhất thể
150 và đa thể này là tối quan trọng trong triết học Hegel:
151 “Phép đối lập giữa cái Cá biệt và cái Phổ biến, giữa

^bPlaying his ideas with the speculative ear as though they were musical notes.

^cThe work of the productive imagination.

^dMarx, in a musical metaphor, called Hegel’s grotesque crag melody.

Einzelheit và Allgemeinheit, là cơ bản với Hegel”^e (2, tr. 58). Miêu tả Tinh thần như một nhân vật, Hegel có tên gọi hay hơn cho cặp khái niệm nhất thể và đa thể, hay sâu xa hơn là cặp khái niệm tự-mình và cho-mình, là hình tượng người Cha tự-mình và người Mẹ hiện thực (hay cho-mình) của Tinh thần: “Tinh thần này có một người Mẹ hiện thực nhưng có một người Cha tự-mình [hay mặc nhiên]” (1, tr. 1435). Cần hiểu hình ảnh người Cha và người Mẹ là phép so sánh hình tượng của Hegel nhằm miêu tả những bước đi tri thức tự-mình và cho-mình của Tinh thần chứ không nhằm trình bày sự hiện diện của người cha và người mẹ ngoại tại với Tinh thần. Tương ứng với tri thức nhất thể tự-mình và đa thể cho-mình, khái niệm Tinh thần được Hegel miêu tả là hiện lên trong cặp đối ảnh hoàn mỹ giữa bóng đêm an tĩnh và ánh sáng rạng rỡ. Nói một cách hình tượng, nơi Tinh thần trú ngụ vừa là căn nhà vô biên tràn ngập ánh sáng, vừa là căn nhà vĩnh hằng êm ả trong bóng đêm.

Tả khái niệm Tinh thần nhất thể, Hegel viết về không gian bên trong hay thế giới nội tại, nơi chốn của bóng đêm an tĩnh, khoảng không thanh tịnh hay dòng sông êm ái huyền đồng. Đêm tối là bầu không của sự quên lãng, là nơi Ý thức xa rời hiện thực tươi mới, nhộn nhịp, xô bồ. Trong không gian ấy, Tinh thần nhất thể được Hegel nhiều lần miêu tả trong trạng thái “chìm” hay “chìm đắm” hoặc bị “nhấn chìm”: “Tinh thần bị chìm đắm trong đêm tối của Tự-ý thức của nó” (1, tr. 1550) “nhấn chìm trong dòng sông Stygis” (1, tr. 949). Việc làm của Tinh thần nhất thể là tạo nên nhất thể bất phân biệt, là vô thực hóa, vô hình hóa cái biết phân biệt, làm cho chúng trở nên “lụi tàn”, “mất dạng” và “tan biến”: “Ánh sáng của nó lụi tàn dần ngay bên trong lòng nó và mất dạng như một làn khói mờ không có hình dáng đang tan biến đi trong khoảng không” (1, tr. 1284). Trạng thái quên lãng, mơ màng của Tinh thần được miêu tả để làm rõ tính vô thực này: Tinh thần “đã uống chiếc cốc của bản thể [đạo đức] tuyệt đối, đã quên hết mọi tính phiến diện của sự tồn tại-cho-mình [tự tồn cô lập] lẫn mọi mục đích và Khái niệm riêng có” (1, tr. 949). Trong bầu trời đêm tịch mịch, ngưng đọng và bão hòa ấy, Tinh thần nhất thể âm thầm ủ mầm, bảo lưu sự sống náo động chưa thành hình: “Sự hiện hữu bên ngoài đã tiêu biến của nó vẫn được bảo lưu ở trong đêm tối ấy” (1, tr. 1550).

Thời tính của Tinh thần nhất thể được Hegel miêu tả trong chiều vận động ngược từ hiện tại về quá khứ. Phó từ chỉ hướng “vào”, “về” trong các diễn đạt của Hegel về sự “đi vào trong chính mình” (1, tr. 1550) của Tinh thần nhất thể cho thấy xu hướng đi vào nội

tại của Tinh thần, hay, cho thấy nội dung về cái biết yên tĩnh tự-mình của khái niệm Tinh thần. Lúc này, trong dòng thời gian ngược về quá khứ, Tinh thần là cái biết phản tư (Reflexion), hồi ức và nội tâm hóa (Er-innerung). Bàn rộng hơn, các nội dung về sự trở về, hồi quy này của khái niệm Tinh thần chia sẻ nhiều điểm tương đồng với khái niệm “phản phục” trong Đạo giáo.

Tả khái niệm Tinh thần đa thể, Hegel viết về không gian bên ngoài hay thế giới ngoại tại, nơi chốn của ánh sáng ban ngày hiện thực, của màu sắc náo nhiệt, sống động trong các diễn đạt về “sự hiện hữu (Existenz) ngoại tại” (10, tr. 82) và “lớp vỏ ngoài đầy màu sắc sặc sỡ” (10, tr. 82) của Tinh thần. Không gian ngoại tại này được Hegel nhấn mạnh thông qua hành động “bước” hay “thăng bước” đẩy chủ động, dẫn thân của Tinh thần đa thể, vốn đối lập với hành động “chìm” hay bị “nhấn chìm” của Tinh thần nhất thể: “Chỉ ở trong Tự-ý thức (...) mà ý thức lần đầu tiên mới có được Bước ngoặt, (...) thăng bước vào ánh sáng ban ngày rạng rỡ Tinh thần của Hiện tại” (1, tr. 420). Phó từ chỉ hướng “ra”, “khỏi”, “qua”, như trong diễn đạt “ra khỏi đêm tối này của sự xác tín thuần túy về chính mình” (1, tr. 1364) và “vượt qua bóng đêm trống rỗng của cái Bên kia siêu-cảm tính [của giác tính]” (1, tr. 420) cho thấy khao khát hướng ra không gian ngoại tại của Tinh thần xét như là nhân vật, hay, cho thấy nội dung về cái biết đầy ham muốn cho-mình của Tinh thần xét như là khái niệm của Hegel. Ngược lại với trạng thái “tan biến”, vô thực hóa của cái biết trong Tinh thần nhất thể, Tinh thần đa thể hiện thực hóa cái biết của mình, làm cho nó “xuất hiện” ra rõ ràng, sống động, tường minh: “Ý niệm – trở thành hiện thực (...) nó xuất hiện ra trong sự phong phú vô hạn của những hình thức, hiện tượng và hình thái” (10, tr. 82). Tinh thần lúc này là cái biết trở dậy và giải phóng đẩy chủ động: “Trỗi dậy trong một hình thái [mới] được giải phóng khỏi Tự nhiên và khỏi sự hiện hữu trực tiếp của Tinh thần” (1, tr. 1364). Nó đi ra “từ đêm tối của khả thể sang ban ngày của hiện tại, từ tự-mình trừu tượng sang ý nghĩa của tồn tại hiện thực” (1, tr. 821). Trạng thái tính thức của đa thể là đối lập với và được hình thành từ sự ngủ im nơi nhất thể: “Điều đang xảy ra cho-mình trong trạng thái sau không gì khác hơn chính là điều đã ngủ im trong trạng thái trước” (1, tr. 822).

Thời tính của Tinh thần đa thể có chiều vận động tuyến tính từ hiện tại đến tương lai. Trong thời tính ấy, các động từ “trở thành”, “phản bội”, “biến thành”, “đản sinh” cho thấy định hướng đến tương lai đầy hăng hái và nổi loạn của Tinh thần đa thể: “Hình thức này là đêm tối [của Tự-ý thức] trong đó Bản thể [đạo đức] đã bị phản bội (...) và đã biến chính mình

^eThe opposition of Particularity and Universality, of Einzelheit and Allgemeinheit, is fundamental for Hegel.

256 thành Chủ thể” (¹, tr. 1364). Tinh thần đã đi ra khỏi
 257 chiếc kén êm dịu của nhất thể để đàn sinh trở thành
 258 đa thể: “Khái niệm ấy là bí nhiệm sáng tạo của sự đàn
 259 sinh ra nó” (¹, tr. 1343). Lúc này, trong thời gian
 260 tiến đến tương lai, Tinh thần là khái niệm về cái biết
 261 xuất nhượng (Entäußerung), tha hóa (Entfremdung)
 262 và ngoại tại hóa (Veräußerung).

263 Hai nội dung nhất thể yên tĩnh và đa thể sống động
 264 trong khái niệm Tinh thần trên đây đã được Hegel
 265 khái quát thành hình tượng một Tinh thần vừa say
 266 mèm trong đám rước của Thần Rượu Bacchus lại
 267 vừa trong suốt, yên tĩnh trong tâm hồn, ẩn mình sau
 268 những vận động ồn ào của tính cách đa thể đó. Vận
 269 động trái ngược nhau nhưng chứa đựng lẫn nhau của
 270 nhất thể và đa thể trong Tinh thần là vận động sống
 271 động của Chân lý – đích đến tối thượng của triết học:
 272 “[Chân lý] là đám rước cuồng nhiệt Thần Rượu Bac-
 273 chus, nơi đó không thành viên nào là không say
 274 khuớt; và bởi vì khi mỗi thành viên tách riêng ra, thì
 275 cũng tự ngã gục lập tức, nên đám rước cũng đồng thời
 276 là sự yên nghỉ trong suốt và đơn giản [khi mọi thành
 277 viên đều lăn quay ra đất]” (¹, tr. 85).

278 Dựa trên miêu tả giàu hình tượng này của Hegel, ta
 279 có thể đi đến sự quy giảm khái niệm Tinh thần thành
 280 hình ảnh Tinh thần nhắm mắt và mở mắt. Tính đối
 281 xứng trong Tinh thần nhất thể yên tĩnh và Tinh thần
 282 đa thể sống động được Hegel diễn đạt trong nhiều cặp
 283 từ đối xứng, chẳng hạn cặp khái niệm Ý thức – Tự-ý
 284 thức, Bản thể – Chủ thể, sự xác tín – sự thật, cái phổ
 285 biến – cái cá biệt, bề sâu – bề rộng; cặp hành vi khẳng
 286 định – phủ định và cặp tính chất tự-mình – cho-mình,
 287 ngang bằng – không ngang bằng, đồng danh – không
 288 đồng danh, thuần túy – hiện thực.

289 **Tinh thần nhắm mắt như là Ý thức và Tinh**
 290 **thần mở mắt như là Tự-ý thức**

291 Tinh thần nhắm mắt, mở mắt và đã thấy những gì?
 292 Một bầu không ban đêm yên tĩnh, đó là cái thấy của
 293 Tinh thần nhất thể tự-mình. Một ban ngày tràn ngập
 294 ánh sáng hiện thực, đó là cái thấy của Tinh thần đa
 295 thể cho-mình. Trong *Triết học tự nhiên* (Philosophy
 296 of Nature), Hegel tóm tắt về Tinh thần như là nhất thể
 297 và đa thể trong các cặp khái niệm cái Toàn bộ - cái Cá
 298 biệt và cái Một - cái Nhiều như sau: “Bản tính của nó
 299 là, những gì là cái Toàn bộ, là cái Một, thì hoàn toàn
 300 ngoại cảnh hóa và ở trong chính mình là cái Nhiều”^f
 301 (¹¹, tr. 16).

^f Its nature is such that what is posited as a Whole, as a One, is completely self-external and within itself a Many.

Nhất thể: Tinh thần nhắm mắt – Ý thức
khẳng định

Mục (A) “Ý thức” trong tổng cộng ba mục của *Hiện*
 304 *tượng học tinh thần* đã miêu tả người Cha tự-mình
 305 dẫn dắt đứa trẻ Tinh thần đi qua cái biết say sưa an
 306 tĩnh về thế giới. Lúc này, khái niệm Tinh thần mang
 307 nghĩa là Ý thức bản khoản về câu hỏi “Thế giới là gì?”
 308 mà không bận tâm về cái tôi, hay Tự-ý thức nằm sau
 309 câu hỏi đó. Nội dung đầu tiên về Tinh thần nhất thể
 310 tự-mình này thể hiện sự ảnh hưởng của Phật giáo nói
 311 riêng hay Hindu giáo nói chung lên triết học Hegel.
 312 Oosterling đã nhận xét màu sắc của Phật giáo trong
 313 triết học Hegel nằm ở Tinh thần thiên định, chìm đắm
 314 trong chính mình: “Luận bàn của Hegel về Phật giáo
 315 được kết tinh trong hình tượng sau: đức Phật thiên
 316 định đang tự nuốt lấy chính mình. Hình ảnh này thể
 317 hiện tính trực tiếp tuyệt đối, sự tự-mình không phát
 318 thành tiếng”^g (¹², tr. 51). Vậy, mượn hình tượng đức
 319 Phật an tĩnh trong cái nhắm hay khép hờ mắt, với nụ
 320 cười thanh thản, thư thái trên môi, bài báo gọi Tinh
 321 thần tự-mình là Tinh thần nhắm mắt. Bên cạnh đó,
 322 bài báo xây dựng hình tượng Tinh thần nhắm mắt dựa
 323 trên bình luận của Hegel về Tinh thần mơ ngủ trong
 324 Hindu giáo ở tác phẩm *Bài giảng về triết học lịch sử*
 325 (Lectures on the Philosophy of History): “Hữu thể
 326 Tuyệt đối ở đây hiện lên như là trạng thái xuất thần
 327 của tình trạng mơ ngủ”^h (¹³, tr. 146-147).

328 Chịu ảnh hưởng của triết học phương Đông, bên cạnh
 329 Hindu giáo và Phật giáo, khái niệm nhất thể tự-mình
 330 trong triết học Hegel đồng điệu với khái niệm Đạo
 331 trong Đạo giáo. Miêu tả Đạo như là nhất thể yên tĩnh,
 332 Lão Tử viết: “Tuy trống không mà vô tận” (¹⁴, tr. 58),
 333 còn Trang Tử viết: “Điểm đậm, tịch mịch, hư vô, vô
 334 vị, đó là căn bản của trời đất, bản chất của đạo đức”
 335 (¹⁵, tr. 318). Giống như Đạo, Tinh thần nhắm mắt là
 336 cái biết vắng lặng, tịch mịch trong bầu trời đêm. Khái
 337 niệm Tinh thần nhất thể của Hegel cũng có thể được
 338 hình dung dựa trên cơ sở đồng điệu với lý tưởng hài
 339 nhi – già lão trong Đạo học. Trong Đạo học thường
 340 thấy một phép bằng kỳ lạ giữa hình tượng hài nhi và
 341 già lão. Đạo sĩ là người già lão thâm thúy nhưng hành
 342 xử như hài nhi. Hài nhi dù non tơ nhưng được Đạo
 343 lão ca tụng là có cái biết thâm thúy của già lão. Chẳng
 344 hạn, Lão Tử ca ngợi Đạo vừa là con trẻ trong trẻo,
 345 vừa là nguồn cội trường tồn: “Nó trong trẻo thay!/
 346 Lại dường như trường tồn! / Ta không biết Nó là con
 347 ai, / Dường như có trước Thiên đê” (¹⁴, tr. 55). Mượn
 348 hình tượng hài nhi và già lão trong Đạo giáo, cái biết
 349

^gThe Hegelian discourse on Buddhism culminates in this image: the meditating Buddha swallowing himself. This image expresses for Hegel absolute immediacy, unarticulated in-itself.

^hAbsolute Being is presented here as in the ecstatic state of a dreaming condition.

350 của Tinh thần nhất thể có thể được hiểu trong hai
351 bước đi. Đầu tiên, Tinh thần đã thấy cái Toàn bộ dừng
352 đứng hay cái biết của hài nhi yên ngủ. Sau đó, Tinh
353 thần đã có được tri thức về cái Một an tĩnh hay cái biết
354 của già lão thiên định.

355 Như vậy, trong triết học Hegel, khái niệm Tinh thần
356 nhất thể, hình dung như là Tinh thần nhắm mắt,
357 mang nghĩa là tri thức tự-mình, hài hòa, yên tĩnh, là
358 “tiếng Vàng hòa giải” (1, tr. 1303). Tiếng Vàng này
359 vừa ngây thơ, thuần túy như hài nhi yên ngủ – tức
360 tình trạng sơ khai, manh nha, tiềm tàng, chưa phát
361 triển; vừa điềm đạm, thấu suốt như già lão thiên định
362 – tức tình trạng thông thái, am tường về toàn bộ cuộc
363 đời luyện và tha hóa đầy gian nan mà Tinh thần đã
364 trải nghiệm và vượt bỏ. Khái niệm Tinh thần nhất thể
365 không chỉ mang nghĩa là cái biết hòa giải, thông thái
366 mà còn mang nghĩa là cái biết đầy nhược điểm do sự
367 quan sát tự-mình dừng đứng, rời rạc và sự suy luận
368 tự-mình nghèo nàn, trừu tượng của nó. Nói một cách
369 hình tượng, khi Tinh thần khép mắt yên tĩnh trong
370 nhận thức thuần túy của mình quá lâu, Tinh thần đã
371 trở nên nghèo nàn và trống rỗng trong cái biết ấu trĩ.

372 **Ý thức quan sát cái Toàn bộ dừng đứng: hài**
373 **nhi yên ngủ**

374 Sự quan sát của Tinh thần tự-mình lúc này giống như
375 cái nhìn mà không thấy. Thấy nghĩa là nhận thức được
376 sự khu biệt trong đa thể, trong khi nhìn chỉ là hành
377 vi tri giác được cái Toàn bộ không có chút phân biệt
378 nào ở bên trong: “Nó có đối tượng trước mặt mình
379 trong tất cả tính hoàn chỉnh trọn vẹn” (1, tr. 230). Là
380 hài nhi yên ngủ, Tinh thần chìm trong bóng đêm tự-
381 mình, chưa có hiện thực cho-mình trọn vẹn: “Cũng
382 như đứa bé mới được chào đời, thế giới mới ấy chưa
383 có ngay được hiện thực trọn vẹn” (1, tr. 21-22).

384 • Cái Đây

385 Tinh thuần túy của Ý thức giống với một đứa trẻ vừa
386 mở mắt nhìn đời, quan sát và nhận biết sự vật như
387 là cái Đây đơn giản, dừng đứng. Trong nhận thức an
388 tĩnh của đứa trẻ, chẳng có gì đặc biệt phức tạp về cái
389 Đây cả. Đứa trẻ chỉ nhận biết về cái Đây trong khẳng
390 định rằng đây là cái cây này, con người này, sự vật này:
391 “Trong sự xác tín này, Ý thức – về phía mình – chỉ như
392 là cái Tôi thuần túy; hay trong đó, cái Tôi chỉ như là
393 Con người này thuần túy, và cũng thế, đối tượng chỉ
394 như là Cái [vật] này thuần túy” (1, tr. 230). Khi Ý thức
395 thông báo về sự vật trong cái Đây và hành vi Chỉ, Ý
396 thức không nói được điều gì ngoài nêu lên được một
397 đối tượng thuần túy và có tính phổ cập, hay, Ý thức
398 nói cái Ở đây cụ thể nhưng thật ra đang nói cái Mọi
399 phổ biến: “Khi tôi nói: cái Ở đây này, cái Bây giờ này

hay là cái Ở đây, Bây giờ cá biệt, tức thì tôi nói Mọi
cái này, Mọi cái ở đây, Mọi cái bây giờ, Mọi cái cá biệt;
cũng vậy, khi tôi nói: Tôi, cái Tôi cá biệt này thì tôi
lại nói chung: Mọi cái Tôi” (1, tr. 239). Khi chỉ toàn
nói điều trừu tượng, tri thức của Ý thức nhất thể này
là “sự thật trừu tượng nhất và nghèo nàn nhất” (1, tr.
230).

• Cái Cũng

Khi cái biết của Ý thức cảm tính về “cái Đây” bị lung
lay trước câu hỏi “Cái Đây là cái gì?”, Ý thức bèn phải
mổ xẻ sự vật ra thành các đặc điểm vật tính đa dạng
để trả lời cho câu hỏi trên. Chẳng hạn, hạt muối có vô
vàn các vật tính dừng đứng với nhau:

“Hạt muối này là cái Ở đây đơn giản, và đồng thời là
đa tạp: nó là trắng, và cũng là mặn, cũng có hình lập
phương, lại cũng có trọng lượng riêng và v.v. (...) cái
trắng không tác động hay biến đổi cái vuông; cả hai
không tác động cái mặn và v.v., (...) nó để mặc các cái
khác và chỉ quan hệ với những cái còn lại thông qua
một cái Cũng dừng đứng” (1, tr. 285).

Sự đa dạng của cuộc sống mà tri giác đem lại cho nhận
thức của Tinh thần vẫn không thuộc về thế giới đa thể
mà chỉ là sự quan sát hài lòng của nhất thể yên tĩnh.
Những đặc điểm đa dạng kia đều “tự giải thể đi trong
[tính] nhất thể của tri giác” (1, tr. 328), hay “chính cái
Cũng này là bản thân cái phổ biến thuần túy” (1, tr.
285). Khi ta hỏi Tinh thần về thế giới, nó nói thế giới
vừa là cái này vừa là cái kia: “Điều này đúng và điều
kia cũng đúng, điều này đúng trong chừng mực này,
còn điều kia đúng trong chừng mực kia” (1, tr. 306).
Ý thức nhất thể chỉ biết lời khẳng định chứ không biết
lời phủ định, nên Tinh thần hiện giờ chỉ biết nói rằng:
“Cái gì cũng đúng”. Việc “bám chặt (festhalten) lấy cái
'Cũng' và cái 'Trong chừng mực'” (1, tr. 307) này của
Ý thức – giống như một đứa trẻ chưa chịu đi vào thế
giới đa thể hiện thực mà vẫn muốn ở mãi trong nhất
thể êm ái của bóng đêm – đã được Hegel gọi là thói
ngụy biện của Ý thức: nó “dùng lối ngụy biện: nay
khẳng định là cái đúng thật chính cái mà bản thân nó
mới trước đó đã khẳng định là không phải cái đúng
thật” (1, tr. 309).

Ý thức suy luận cái Một an tĩnh: già lão thiên
định

Mục III “Lực và giác tính, hiện tượng và thế giới siêu-
cảm tính” trong chương (A) “Ý thức” trình bày Ý thức
nhất thể trong hành vi suy luận. Hành vi đúc rút quy
luật hay hành vi suy luận, cũng giống như hành vi
quan sát, là vô hại, không gây đau đớn đến Tinh thần
Ý thức. Tuy nhiên khác ở chỗ, Tinh thần bảo lưu trong
đêm tối kinh nghiệm phong phú về đời sống và mặt

450 sự chiêm nghiệm an tĩnh về cái Một duy nhất ở đây
451 là Tinh thần có trình độ trí tuệ cao hơn Tinh thần hài
452 nhi yên ngủ trong sự quan sát dừng đứng cái Toàn
453 bộ. Đây là Tinh thần già lão thiên định. Trong trạng
454 thái tinh thần thông thái này, “chúng ta không đánh
455 mất trong sự bất động mới mẻ này, yên vị với đôi mắt
456 nhắm, những điệu nhảy của sự sống đã quên lãng”¹
457 (4, tr. 765). Với quyết tâm quy gộp hết tất cả hiện
458 tượng dừng đứng của cái Toàn bộ thành quy luật an
459 tĩnh của cái Một, Tinh thần là Ý thức suy luận muốn
460 xóa bỏ hết những “cái nghe”, “cái thấy” nông cạn để
461 đi đến tư tưởng:

462 “Trong [tiến trình] biện chứng của sự xác tín cảm
463 tính, ‘cái nghe’ và ‘cái thấy’ v.v. đều đã tiêu biến đi
464 đối với ý thức, và, với tư cách là ‘tri giác’, ý thức đã đi
465 đến được ‘các tư tưởng’ (Gedanken)” (1, tr. 325).

466 - **Thế giới đảo ngược của hiện tượng**

467 Sự đảo ngược trở thành nhau của các hiện tượng vốn
468 trước kia đối lập và phủ định nhau trong thế giới đa
469 thể đã được Hegel lấy ví dụ như sự đảo ngược của vị
470 ngọt thành vị chua – “cái gì có vị ngọt thì hóa ra đích
471 thực hay ở bên trong là chua” (1, tr. 371), hay sự đảo
472 ngược từ việc thù tiêu kẻ khác để bảo tồn chính tôi
473 thành đích đến tự hủy – “việc phục hồi bản thân tôi
474 như là một bản chất bằng việc “thù tiêu” bản chất xa
475 lạ sẽ đảo ngược thành sự tự-hủy” (1, tr. 370-371), hay
476 nghịch lý cho rằng sự trừng phạt vốn nhằm mục đích
477 làm nhục và tiêu diệt thì lại đảo ngược thành hiệu quả
478 bảo tồn thân mạng và đem lại vinh dự cho kẻ bị trừng
479 phạt:

480 “Sự trừng phạt – theo quy luật của thế giới trước – là
481 để làm nhục và tiêu diệt một con người chuyển hóa
482 trong thế giới bị đảo ngược thành sự xá tội, bảo tồn
483 sự sống và mang lại vinh dự cho con người đó” (1, tr.
484 371).

485 Diễn đạt đảo ngược cho rằng “quy luật mới này mới
486 thực diễn tả tiến trình của cái giống nhau trở thành
487 không-giống nhau, và của cái không giống nhau trở
488 thành giống nhau” (1, tr. 367) của Hegel được sử
489 dụng nhằm để nói lên tính chất bất ngờ mà thế giới
490 đảo ngược đem lại cho Tinh thần khi nó đã đạt được
491 sự “giác ngộ” thấu suốt về thế giới. Đó là niềm hạnh
492 phúc vô biên của Tinh thần khi thấu hiểu được thế
493 giới siêu-cảm tính, một thế giới trước đây nó không
494 thể hiểu và nay thì hiểu được trong thế giới đảo ngược.

495 - **Vương quốc yên tĩnh của quy luật**

496 Tất cả hiện tượng tưởng như đối lập với nhau đã đảo
497 ngược trở thành nhau – về đầu tiên này là thế giới đảo
498 ngược mà Tinh thần thấu hiểu, sau đó, tất cả các hiện
499 tượng đều tự cho thấy nó chỉ là hình thức khác nhau

của cái Một duy nhất nằm ở sâu bên trong – về thứ 500
501 hai này là “Vương quốc yên tĩnh của những quy luật”
502 (1, tr. 355) mà Ý thức đã suy luận được. Cái Một duy
503 nhất này được Tinh thần gọi tên một cách trừu tượng
504 là Lực. Quy luật về Lực mà Ý thức nêu ra có hai nội
505 dung. Thứ nhất, Lực đi ra khỏi chính mình: “Tôi, cái
506 đồng danh (das Gleichnamige), đẩy tôi ra khỏi chính
507 tôi” (1, tr. 385). Nói cách khác, Tinh thần đa nhất thể
508 trở thành Tinh thần nhất thể, hay Ý thức hóa thành
509 Tự-ý thức: “Ý thức trở thành cho-minh, nó là hành
510 vi phân biệt những gì không phải phân biệt, nói cách
511 khác, Ý thức trở thành Tự-ý thức” (1, tr. 385). Thứ
512 hai, Lực hút mình vào trong mình: “Lực là bản thân
513 ‘cái khác’ này, là Lực đã được đẩy ngược lại vào trong
514 chính nó” (1, tr. 355). Nhờ Lực, Tinh thần “có ‘cái
515 khác’ của chúng ngay nơi chính mình và đều chỉ là
516 Một nhất thể duy nhất” (1, tr. 377). Lực đẩy rồi lại hút,
517 rồi lại đẩy, cứ thế đến vô tận. Hai yếu tố luân phiên
518 này của Lực, vừa mới biểu hiện ra lại hút vào trong
519 và sau đó phải biểu hiện ra, được Hegel trình bày như
520 sau: “Lực đã được đẩy hút ngược lại vào trong chính
521 nó sau khi đã biểu hiện ra. Tuy nhiên, [cần hiểu rằng]
522 trước hết, Lực được-đẩy-ngược-lại-vào-trong-chính-
523 nó phải tất yếu tự biểu hiện ra” (1, tr. 331).

524 Với sự chiêm nghiệm sâu sắc về quy luật đẩy và hút,
525 Tinh thần là Ý thức suy luận sống hạnh phúc trong
526 vương quốc yên tĩnh. Tuy nhiên, khi quy giảm nhiều
527 hiện tượng thành một quy luật duy nhất, Tinh thần
528 lại mắc phải cái biết nghèo nàn, ấu trĩ. Nhất thể mà
529 Tinh thần đạt được này lại mắc phải chứng bệnh của
530 Ý thức xác tín – đó là sự lập thừa, trống rỗng, nhầm
531 chán: “Quy luật ngày càng trở nên hời hợt hơn [trừ
532 tượng và nông cạn]” (1, tr. 356).

533 **Đa thể: Tinh thần mở mắt – Tự-ý thức phủ**
534 **định**

535 Người Mẹ cho-minh đã dẫn dắt đưa trẻ Tinh thần đi
536 ra không gian hiện thực như thế nào được Hegel trình
537 bày trong phần (B) “Tự-ý thức” của quyển *Hiện tượng*
538 *học tinh thần*. Ở đây, khái niệm Tinh thần không còn
539 mang nghĩa là Ý thức trả lời cho câu hỏi “Thế giới là
540 gì?”, mà đã hóa thành Tự-ý thức trả lời cho câu hỏi
541 “Ta làm gì trong thế giới?”. Câu hỏi cho-minh mới
542 xuất hiện này khởi nguồn từ sự nhân đôi của nhất thể
543 yên tĩnh thành cái Tôi và cái khác Tôi, hay Tự-ý thức
544 và cái khác: “Cho Tự-ý thức, có một Tự-ý thức khác;
545 Tự-ý thức đã đi đến chỗ ra khỏi chính bản thân mình”
546 (1, tr. 435). Điều này đồng nghĩa với khẳng định rằng,
547 với Hegel, “cái khác” không phải là cái khác lạ xa cách
548 hoàn toàn mà là cái khác vốn khởi nguồn từ cái Một,
549 do sự nhân đôi của Tự-ý thức mà thành.

550 Sự nhân đôi này đem lại tư duy phân biệt về cái ta
551 đúng và kẻ khác sai: “Cái Sai – điều duy nhất được

¹We cannot lose even in our new stillness, sitting with closed eyes, and the dance of life all forgotten.

552 bàn ở đây – được giả định như là cái Khác, như là cái
 553 phủ định của Bản thể, còn Bản thể – với tư cách là nội
 554 dung của cái biết – là cái Đúng” (1, tr. 74). Nội dung
 555 đa thể này của khái niệm Tinh thần phản ánh sức ảnh
 556 hưởng của Thiên Chúa giáo lên triết học Hegel. Cái
 557 biết tường minh trong ánh sáng chính là cái biết toàn
 558 tri của Thiên Chúa về thiện và ác được trình bày trong
 559 miêu tả về đôi mắt Chúa ở Kinh Cựu ước, phần Châm
 560 ngôn, câu 15:3: “Đôi mắt của Chúa ở muôn nơi, đôi
 561 thấy kẻ ác và kẻ thiện”^l (16, tr. 826). Hay nói như
 562 Žižek, với tư cách là triết gia chịu ảnh hưởng từ Thiên
 563 Chúa giáo, Hegel đã tụng ca tính thiết yếu đây thiêng
 564 liêng của Tinh thần tự nhân đôi, phân rã, xuất nhượng
 565 thành tồn tại cho-minh: “Với Hegel như là một triết
 566 gia Thiên Chúa, vấn đề không phải là ‘vượt qua sự
 567 phân rã’ (...) Sự thiêng liêng không phải là vực rỗng,
 568 nơi Nhất thể-bao-chứa-tất-cả nằm sau hàng loạt các
 569 hiện tượng; sự thiêng liêng là sức mạnh-phủ định xé
 570 rời nhất thể hữu cơ”^k (7, tr. 110-111).
 571 Như vậy, Tinh thần đã nhắm rời mở đôi mắt của
 572 mình. Đôi mắt bất phân, khép hờ an tịnh hay đôi
 573 mắt tự-mình – xem ta và cái khác là một nhất thể của
 574 đức Phật – nay đã đón chào ánh sáng ban ngày tường
 575 minh, rạn vỡ của đôi mắt phân biệt, cho-minh của
 576 Thiên Chúa. Trong tác phẩm *Bài giảng về triết học*
 577 *lịch sử* (Lectures on the Philosophy of History), Hegel
 578 đã miêu tả khái niệm Tinh thần đa thể trong hình ảnh
 579 Tinh thần tỉnh giấc để khu biệt với trạng thái mơ ngủ
 580 của Tinh thần trong Hindu giáo: “Trong giấc mơ, cá
 581 thể ngừng ý thức về bản ngã trong trạng thái tương
 582 phản với tồn tại khách quan. Khi tỉnh giấc, tôi tồn tại
 583 cho chính mình và tạo hóa còn lại là cái ngoại cảnh,
 584 là mục đích cố định vì tôi sống cho chúng”^l (13, tr.
 585 147). Thay thế cho cái biết ấu trĩ, nghèo nàn, trống
 586 rỗng của Tinh thần nhắm mắt, Tinh thần mở mắt đã
 587 cất tiếng nói “Không” – tiếng nói phủ định cái khác
 588 để khẳng định cái Tôi Tự-ý thức đầy sống động, hào
 589 hùng: “Tiếng nói ‘không’ phủ định: tiếng nói ‘không’
 590 của sự đối đầu phần khởi và hùng dũng với đối thủ,
 591 tiếng ‘không’ của sự tranh đấu nhằm ở sự tự khẳng
 592 định, không phải sự tự vượt bỏ”^m (7, tr. 199). Đánh
 593 đổi niềm hạnh phúc của Ý thức an tĩnh cho cái biết

594 sâu sắc và phong phú, Tinh thần đa thể khẳng định
 595 tính thiết yếu phải đau khổ – một luận điểm đặc trưng
 596 của Thiên Chúa giáo. Trong khi đức Phật không nhìn
 597 thấy tính thiết yếu phải đau khổ mà xem đau khổ là vô
 598 minh, cần phải vượt bỏ đau khổ thì Thiên Chúa nhấn
 599 mạnh sứ mệnh phải đau khổ để qua đau khổ, hồi sinh
 600 với tầm vóc trí tuệ cao hơn: “Và ngài bắt đầu dạy họ
 601 rằng, Con người sẽ phải chịu nhiều đau khổ, và bị các
 602 trường lão, thầy tế lễ, thầy thông giáo chối bỏ, và rồi
 603 ba ngày sau sẽ hồi sinh”ⁿ (17, tr. 1255).
 604 Nhược điểm của Tinh thần đa thể nằm ở việc hành
 605 động cho-minh của Tinh thần đem lại cái biết bảo thủ,
 606 định kiến, còn sự suy tưởng cho-minh của Tinh thần
 607 đem lại cái biết dị đoan, bất hạnh. Tinh thần đa thể
 608 thiếu vắng trí tuệ thông thái, điềm đạm, an tịnh, hiền
 609 lành và hạnh phúc trong chính mình của “tiếng Văng
 610 hòa giải” (1, tr. 1303) nơi Tinh thần nhất thể.

Tự-ý thức hành động cho cái Cá biệt độc lập, tự chủ

613 Hegel trình bày các việc làm của Tự-ý thức hành động,
 614 một nội dung của khái niệm Tinh thần đa thể, trong
 615 tiểu mục A “Sự độc lập-tự chủ và không độc lập-tự
 616 chủ của Tự-ý thức, làm Chủ và làm Nô”. Mục đích
 617 của hành động đấu tranh chống lại cái khác, kẻ thù
 618 địch, này là để đạt được sự thừa nhận về tính cách độc
 619 lập, tự chủ của Tự-ý thức. Nói như Hegel, tiến trình
 620 của Tự-ý thức nhìn chung là “tiến trình vận động của
 621 Sự Thừa Nhận (Anerkennen)” (1, tr. 435).

- Chiến đấu

622 Việc làm đầu tiên của Tự-ý thức hành động là đấu
 623 tranh chống lại cái khác thù địch:
 624 “Điều này có ý nghĩa nhị bội: thứ nhất, nó đã tự đánh
 625 mất mình vì nó tìm thấy bản thân nó như một bản
 626 chất khác (ein anderes Wesen); thứ hai, nó đã, qua đó,
 627 thù tiêu cái khác này, bởi nó cũng không nhìn thấy cái
 628 khác như là cái bản chất mà nhìn thấy chính bản thân
 629 nó ở trong cái khác” (1, tr. 435).

630 Kết cục của cuộc chiến đấu mất còn này là kẻ sát nhân
 631 thắng trận và kẻ tử trận. Trong cuộc chiến đấu mất
 632 còn, không có kết quả dàn hòa.

- Làm Nô

634 Để tránh cái chết, những Tự-ý thức bại trận tự nguyện
 635 đầu hàng và khép mình vào vai Nô. Tự-ý thức làm Nô
 636 khác với Tự-ý thức chiến đấu ở chỗ nó có nỗi khiếp sợ
 637 cái chết, hay, nó “đã trải nghiệm sự kinh sợ (Furcht)
 638 trước cái Chết (...) đã tan nát tận đáy lòng, đã run
 639 rẩy cả châu thân và tất cả những gì kiên cố trong nội
 640 tâm nó đều rạn vỡ” (1, tr. 450). Chính nỗi khiếp sợ
 641 này khiến nó là Tự-ý thức đúng thật nhất, khiến nó

^lThe eyes of the Lord are in every place, beholding the evil and the good.

^kFor Hegel as a Christian philosopher, the problem is not “how to overcome the split” (...) The divine is not the abyssal, all-encompassing Substance/Unity behind the multitude of appearances; the divine is the negative power tearing apart the organic unity.

^lIn a dream, the individual ceases to be conscious of self as such, in contradistinction from objective existences. When awake, I exist for myself, and the rest of creation is an external, fixed objectivity, as I myself am for it.

^mFrom the Nietzschean standpoint, is the affirmative no: the no of the joyous and heroic confrontation with the adversary, the no of struggle which aims at self-assertion, not self-sublation.

ⁿAnd he began to teach them, that the Son of man must suffer many things, and be rejected of the elders, and of the chief priests, and scribes, and be killed, and after three days rise again.

nhận thức về số phận của cái tôi dữ dội nhất và có thói
thức để hành động cho-mình nhất. Trong nỗi khiếp
sợ cái chết, nó làm mọi cách để bảo tồn mạng sống
của mình, trong đó có mảnh khỏe lừa lọc của một vai
Nô giả vờ cung phụng, hầu hạ vai Chủ. Vai Chủ chỉ là
một đối tượng lợi dụng của vai Nô, còn ông chủ thật
sự của nó là ham muốn của Tự-ý thức muốn bảo toàn
thân mạng mình. Hay, ông chủ đúng thật nhất của vai
Nô là cái chết.

Trong hành động lao dịch để phụng sự vai Chủ, vai
Nô đã cho thấy sự tự chủ của mình qua khả năng kiểm
soát, nhào nặn sự vật tự nhiên để phục vụ cho-mình:
“Qua việc phục dịch, nó thủ tiêu trong mọi yếu tố
riêng lẻ tính phụ thuộc [và gắn liền] (Anhänglichkeit)
của nó đối với cái hiện hữu tự nhiên [sự vật]” (1, tr.
450). Nó thể hiện tư cách ông chủ đối với các sự vật
tự nhiên vô ý thức này. Như vậy, vai Nô tưởng như là
lệ thuộc vào vai Chủ đã cho thấy tính độc lập-tự chủ
đúng thật. Nói cách khác, “[ý thức làm Nô] sẽ đi vào
trong chính mình và tự đảo hóa ngược lại (umkehren)
thành sự độc lập-tự chủ chân thực” (1, tr. 449).

Vai Chủ, ngược lại, không có niềm kính sợ của một
Tự-ý thức rơi khỏi vườn địa đàng và cũng không có
động lực phải hành động để tự bảo toàn thân mạng
của Tự-ý thức hành động. Vai Chủ sống trong bầu
không an tĩnh nhất thể của sự hưởng thụ, lệ thuộc và
bị lừa lọc bởi vai Nô. Như vậy, “sự thật của ý thức độc-
lập-tự-chủ [của Chủ] chính là ý thức nô lệ [của Nô]”
(1, tr. 447).

672 **Tự-ý thức suy tưởng cho cái Nhiều tự do**

673 Khái niệm Tinh thần như là nhân vật Tinh thần đã
674 tự phân rã chính mình thành các đa thể không chỉ
675 trong hành động mà còn trong sự rút lui khỏi hành
676 động. Ở tiểu mục B “Tự do của Tự-ý thức; thuyết
677 khắc kỷ; thuyết hoài nghi; ý thức bất hạnh”, Hegel đã
678 miêu tả Tự-ý thức từ chối hành động và rút lui vào sự
679 suy tưởng cô độc hòng đạt được sự thừa nhận tư cách
680 tự do của mình. Nói như Hegel, sau Tự-ý thức hành
681 động, “một ý thức Suy Tưởng hay nói khác đi, là một
682 Tự-ý thức tự do” (1, tr. 477) đã ra đời.

683 Nếu với tư cách của nhất thể, Tinh thần là Ý thức suy
684 luận cái Một an tĩnh; thì với tư cách của đa thể, Tinh
685 thần là Tự-ý thức suy tưởng cái Nhiều tự do. Trong
686 *Khoa học Lôgic*, Hegel miêu tả cái Nhiều đối xứng với
687 cái Một, được tạo ra từ cái Một: “Chính cái Một (...)
688 là cái tự loại trừ chính mình ra khỏi chính mình và
689 thiết định chính mình như là cái Nhiều” (18, tr. 347).

690 - **Khắc kỷ: tính cô lập**

691 Thế giới trong con mắt của Tinh thần suy tưởng lúc
692 này là thế giới của cái Nhiều – của vô số cá nhân
693 biệt lập, đứt gãy liên kết với nhau. Trong *Khoa học*

Lôgic, Hegel gọi cái Nhiều là những nguyên tử biệt
lập: “Triết học của Nguyên tử luận tạo nên một cấp
độ cơ bản trong sự phát triển lịch sử của Ý niệm, và
nguyên tắc chung của triết học này là [sự] tồn tại-cho-
mình trong hình thái của cái Nhiều” (18, tr. 349). Mỗi
cá nhân đều rút lui khỏi tương tác với nhau, không
“thèm” chiến đấu mất còn hay làm Chủ, làm Nô của
nhau mà chứng minh tính cá nhân của mình trong
‘phép thắng lợi tinh thần’ – trong sự tự kiêu âm thầm
cho riêng mình mà không cần đến sự công nhận của
kẻ khác. Đó là Tự-ý thức suy tưởng về “Ý nghĩ riêng
ngoan cố” (1, tr. 480) để chứng minh tính tự do của
mình. Dù tồn tại trong bất kì hoàn cảnh nào, Tự-ý
thức luôn có tư cách của kẻ ngoại cuộc từ chối tham
gia vào diễn biến tranh chấp ồn ào của xã hội. Đó là
một Tự-ý thức mà “khi làm Chủ thì không tìm thấy
sự thật cho-mình ở trong và thông qua Nô; và khi làm
Nô thì không tìm thấy sự thật của mình trong ý chí
của Chủ và trong sự phục dịch Chủ” (1, tr. 480).

Thái độ cô lập cứng đầu và kiêu hãnh này của Tự-ý
thức tự do được thể hiện đầu tiên trong thuyết khắc
kỷ, một học thuyết tự do của Tự-ý thức: “Trong suy
tưởng, Tôi tự do, bởi tôi không phải ở trong một cái
khác, mà vẫn ở nơi tôi một cách đơn giản, tuyệt đối”
(1, tr. 478). Hegel cho rằng, vì bản chất của ý thức
khắc kỷ vẫn là Tự-ý thức, nghĩa là Tinh thần có sự
phân biệt cho-mình và có mục đích ở sự nâng cao
chính mình thông qua việc phủ định kẻ khác mình,
nên ẩn đằng sau vẻ đức hạnh lạnh lùng của ý thức
khắc kỷ là những sinh vật điên cuồng hủy diệt lẫn
nhau đúng như tính chất của Tự-ý thức hành động:
“Khi được giải phóng khỏi quyền lực phủ định đang
kiểm soát nó, là sự hỗn loạn của những lực lượng tinh
thần; những lực lượng – một khi không còn bị trói
buộc – trở thành những sinh vật sơ đẳng, điên cuồng
lao vào hủy diệt lẫn nhau trong sự hoành hành tàn
bạo” (1, tr. 976-977).

- **Hoài nghi: tính mỉa mai**

Thái độ cô lập kiêu hãnh tự bảo toàn đức hạnh của
mình nơi ý thức khắc kỷ chưa đủ để nó cho thấy mình
tự do hơn tất thảy cái khác mà còn cần đến một tiếng
cười mỉa mai trịch thượng, cao ngạo của ý thức hoài
nghi. Một mặt, ý thức hoài nghi là ý thức hạnh phúc
trong tiếng cười châm biếm:

“Nó chỉ ra sự vận động biện chứng, đó là sự Xác tín
cảm tính, Tri giác và Giác tính [đều có tính đáng hoài
nghi]. Nó cũng chỉ ra tính không-bản chất của những
gì được xem là có giá trị như cái được quy định (ein
Bestimmtes) ở trong mối quan hệ của làm chủ và làm
nô và cả nơi bản thân sự suy tưởng trừu tượng [của ý
thức khắc kỷ]” (1, tr. 485).

Mặt khác, ý thức hoài nghi là ý thức bất hạnh trong
sự tự mâu thuẫn. Vì Tinh thần nhân đôi mình thành

747 Tự-ý thức và cái khác nên khi Tự-ý thức phủ định cái
748 khác, nó cũng phủ định luôn chính mình. Nó cười
749 cợt, nhạo báng cái khác mà không biết rằng nó đang
750 cười cợt, nhạo báng chính mình. Hegel trình bày tính
751 cách mâu thuẫn của ý thức hoài nghi như sau:

752 “Nó tuyên bố về tính hư vô của cái thấy, cái nghe và
753 v.v. nhưng bản thân nó lại nhìn, nghe v.v; nó tuyên bố
754 về tính hư vô của các nguyên tắc đạo đức và đồng thời
755 để cho hành vi của nó được chính các nguyên tắc này
756 ngự trị. Hành động và lời nói của nó luôn mâu thuẫn
757 nhau; và bản thân nó cũng thế” (1, tr. 489).

758 Khi nhận thức về tính mâu thuẫn nội tại này, lần đầu
759 tiên ý thức hoài nghi vốn tự tin, trịch thượng cảm thấy
760 bất an. Ý thức hoài nghi đã dịch chuyển từ hành vi
761 phủ định những Tự-ý thức khác đến chỗ phủ định
762 chính mình. Từ sự hoài nghi kẻ khác, Tinh thần đa
763 thể đã trở nên hoài nghi chính mình và phủ phục
764 đổ sập xuống trở thành Tinh thần bất hạnh: “Ý thức
765 bất hạnh (das unglückliche Bewusstsein) là ý thức về
766 chính mình như là về cái bản chất bị nhân đôi, chỉ [tự]
767 mâu thuẫn [với chính mình]” (1, tr. 491).

768 - **Sùng mộ: tính bất hạnh**

769 Tự-ý thức suy tưởng khởi đầu từ sự tự cô lập chính
770 mình, dẫn dấn chân mình vào chỗ hoài nghi bất hạnh,
771 cuối cùng đến lúc này đã đi đến thái độ sùng tín bị
772 thăm về đức tin đã bị tha hóa hay xa lạ hóa. Vì đã
773 cạn cùng sức lực sau những trò chơi cãi bướng, mĩa
774 mai, phủ định, ý thức này không còn lại chút gì để
775 giữ làm điều xác tín, không còn mái nhà nhất thể yên
776 ấm để nương thân: “Khi một ý thức nghĩ rằng nó đã
777 thắng lợi và đạt được sự thống nhất yên bình thì bao
778 giờ cũng bị xua đuổi ngay ra khỏi trạng thái ấy” (1,
779 tr. 491-492). Trong tình huống đó, ai sẽ cần đến một
780 đức tin thần thánh cứu vớt hơn chính Tinh thần bất
781 hạnh? Tự-ý thức bất hạnh đã hóa thành Tự-ý thức
782 sùng mộ. Ý thức sùng mộ tự xoa dịu mình trong thế
783 giới hiện tại đau khổ bằng hứa hẹn về thế giới bên kia
784 sung sướng.

785 Thông qua sự tự nhân đôi của Tinh thần, Tự-ý thức đã
786 tạo nên “thế giới đã được thánh hóa (geheiligte Welt)”
787 (1, tr. 506) xa cách với chính mình – kẻ đơn độc, cô
788 quạnh, bất hạnh đang khao khát thế giới đó. Trong
789 Tự-ý thức sùng mộ xuất hiện sự “xúc cảm một cách
790 đau đớn về sự phân đôi”, một nỗi “hoài vọng vô hạn”
791 về “cái ở phía bên kia” không vươn đến được, là cái
792 vụt khỏi tay khi [ta] nắm bắt nó, hay đúng hơn, đã bị
793 vụt mất” (1, tr. 502). Tự-ý thức sùng mộ tưởng như
794 cuối cùng đã đạt được bình yên trong mái nhà đức tin
795 của mình nhưng thực tế, với tính cách của một Tự-ý
796 thức, vẫn là một sự xác tín bị gây vỡ, vẫn là nội tâm
797 hỗn độn của sự thật: “[Đời sống] bên trong nội tâm
798 nó thật ra vẫn còn [ở trong trạng thái] của sự xác tín
799 bị gây vỡ về chính mình” (1, tr. 505).

800 Tự-ý thức ở cấp độ cao nhất, sau khi trải qua mọi cá
801 tính từ sự liều mạng sống, kinh sợ phục dịch, đến
802 lòng kiêu hãnh tự phụ, đến tiếng cười hài kịch trịch
803 thượng, còn lại là không gì khác ngoài Tinh thần bất
804 hạnh, đau đớn và tuyệt vọng, không thể than vãn
805 trước một hiện thực bị tha hóa đến thái cực thành cái
806 bên này đau thương và cái bên kia thần thánh không
807 thể với tới. Tự-ý thức có ước mơ tìm về mái nhà an
808 tĩnh nhưng đồng thời nhận thức rằng ước mơ này là
809 không thỏa nguyện được: “Niềm hy vọng trở thành
810 một với nó [với cái “bên kia” bất biến mang hình thái
811 cá biệt] vẫn mãi mãi là một niềm hy vọng, nghĩa là
812 không thể được thỏa ứng, không có kết quả hiện tiền”
813 (1, tr. 497). Lòng tin vào cái Bên kia này được Hegel
814 đánh giá là mê tín và lừa mị, thiếu tính chân lý của
815 Tinh thần nhất thể an yên trong chính mình:

816 “Tư duy của nó như là sự sùng mộ không gì hơn
817 là những tiếng chuông ngân loạn xạ, hay một vầng
818 hương trầm ấm áp [nhưng] mù mịt, một lối “tư duy”
819 theo kiểu âm nhạc không đạt đến được độ cao của
820 Khái niệm” (1, tr. 501).

821 Cần chú ý tính thiết yếu ngang nhau của hai nội dung
822 về Tinh thần nhất thể và Tinh thần đa thể trong triết
823 học Hegel. Bức tượng Phật Thích-ca thiền định và bức
824 tượng Chúa Jesus Christ đóng đinh – hai lý tưởng thờ
825 phụng niềm an tịnh và nỗi đau đớn này tưởng như
826 đối lập nhau nhưng thực chất, trong triết học Hegel, là
827 thiết yếu ngang nhau, có khả năng chuyển hóa thành
828 nhau và là bước đệm cho sự tồn tại của nhau. Cái
829 nhược của Tinh thần này cần đến cái ưu của Tinh thần
830 kia. Tinh thần nhắm mắt đã thụ hưởng niềm hạnh
831 phúc thông tuệ, còn Tinh thần mở mắt đã chịu đựng
832 những màn kịch tối và nỗi bất hạnh. Niềm hạnh phúc
833 của Tinh thần nhắm mắt làm nó nhàm chán, trống
834 rỗng trong cái biết và khiến phát ngôn của nó là lời
835 lặp thừa. Nỗi bất hạnh của Tinh thần mở mắt làm
836 cho nó thông minh và đầy dũng cảm đi vào thế giới
837 thù địch, đau thương, đem về được tri thức sâu sắc
838 hơn cho Tinh thần, nhưng cũng khiến nó hung hăng,
839 vụn vặt những trò cãi bướng. Đây chính là nội dung
840 cơ bản của phép biện chứng trong triết học Hegel.

841 Luận điểm biện chứng của Hegel về tính thiết yếu
842 ngang nhau của hai trạng thái Tinh thần này đôi khi
843 bị quên lãng trong các tác phẩm diễn dịch triết học
844 Hegel. Tác phẩm *Hegel* của Frederick Beiser dựa trên
845 tiểu luận thần học *Tình yêu* (Love) thời trẻ của Hegel
846 để đánh giá sự xuất nhượng hay tha hóa là mối đe dọa
847 với Tinh thần, trong khi sự thu hồi và hòa giải là mục
848 đích thiết yếu phải đạt được của Tinh thần: “Mục đích
849 của nó là vượt qua những sự phân rã này để đạt đến
850 nhất thể, để nó có thể lần nữa ‘an yên trong căn nhà
851 thế giới’ (in die Welt zu Hause)”^o (5, tr. 37). Nghĩa

^oIts goal is to overcome these divisions and achieve unity, so that it is again “at home in the world” (in die Welt zu Hause).

852 là, ông đã quy giảm lý tưởng về Tinh thần của Hegel
 853 thành “một cụm từ duy nhất (...): nhất thể của sự sống
 854 (Einheit des Leben)”^P (5, tr. 37).
 855 Ngược lại, Alexandre Kojève lại thiên vị Tinh thần đa
 856 thể. Ngay ở phần mở đầu tác phẩm *Dẫn nhập vào*
 857 *việc đọc Hegel* (Introduction to The Reading of Hegel),
 858 ông đã tôn vinh Tự-ý thức đa thể náo nhiệt, ồn ào,
 859 sống động, giàu ham muốn và liều mạng sống trong
 860 câu khẳng định: “Con người là Tự-ý thức”^Q (2, tr. 3).
 861 Cùng diễn dịch lại tiểu luận thần học *Tình yêu* (Love)
 862 thời trẻ của Hegel nhưng Kojève hiểu khái niệm tình
 863 yêu theo hướng đối nghịch. Tình yêu không phải là
 864 lòng hiền lành hòa giải của Tinh thần nhắm mắt tự-
 865 mình mà là lòng ham muốn cồn cào của Tinh thần
 866 mở mắt cho-mình: “Tình yêu và khát vọng yêu đã trở
 867 thành Ham muốn được thừa nhận và cuộc Chiến đấu
 868 đến chết”^R, “Sự Thừa nhận lẫn nhau trong Tình yêu
 869 đã trở thành sự Thừa nhận xã hội và chính trị thông
 870 qua Hành động”^S (2, tr. 243).
 871 Như vậy, nếu diễn dịch của Beiser bay bổng những
 872 mộng tưởng lãng mạn về tình yêu thương trong “thần
 873 học” Hegel, thì diễn dịch của Kojève đậm mùi “hiện
 874 sinh học” (hay triết học hiện sinh) Hegel, nơi khái
 875 niệm Tinh thần bị kéo xuống thành hàm nghĩa về cá
 876 thể đấu tranh cho sự được thừa nhận của chính mình.
 877 Có thể nói, diễn dịch của Beiser và Kojève đã bổ sung
 878 cho nhau để nói lên được trọn vẹn luận điểm biện
 879 chứng của Hegel về sự thiết yếu ngang nhau của nội
 880 dung nhất thể và đa thể trong khái niệm Tinh thần.

881 KẾT LUẬN

882 Bài viết đã đề xuất cách đọc tác phẩm triết học *Hiện*
 883 *tượng học tinh thần* như là tác phẩm văn học và khái
 884 niệm Tinh thần như là nhân vật văn học trên cơ sở
 885 về điểm chung giữa văn học và triết học, và lối viết
 886 giàu tính văn học của Hegel. Thông qua cách đọc
 887 này, bài viết trình bày một tổng thuật vắn tắt và trung
 888 thành, đúng theo tinh thần biện chứng, về khái niệm
 889 Tinh thần trong quyển *Hiện tượng học tinh thần* của
 890 Hegel. Trong đó, cập đối ảnh Tinh thần nhắm và mở
 891 mắt được xây dựng dựa trên biểu tượng đức Phật và
 892 Thiên Chúa mang lại hình dạng sống động cho khái
 893 niệm Tinh thần nhất thể tự-mình và đa thể cho-mình
 894 của Hegel. Nếu khái niệm Tinh thần nhất thể chỉ cái
 895 biết dung hợp, hài hòa như ban đêm thì khái niệm
 896 Tinh thần đa thể chỉ cái biết phân minh, khu biệt như

^PWe can formulate the highest good of Hegel and the young romantic generation in a single phrase, one they would often use and constantly imply: unity of life (Einheit des Lebens).

^QMan is Self-Consciousness.

^RLove and the desire for love have become Desire for recognition and Fighting to the death.

^SMutual Recognition in Love has become social and political Recognition through Action.

ban ngày. Khái niệm Tinh thần, hiểu như là hai cái
 biết luân phiên, vừa thúc đẩy Tự-ý thức tha hóa, xuất
 nhượng ra ánh sáng phân biệt hỗn loạn và xung đột,
 vừa kêu gọi Ý thức thu hồi, phản tư về với bóng đêm
 yên tĩnh và hòa giải.

Tri thức phong phú này về khái niệm Tinh thần góp
 phần giúp định hình lẽ sống cho con người hiện đại.
 Nhận biết mình là tế bào trong cơ thể Tinh thần
 khổng lồ, mỗi cá nhân thấy sẵn sàng dấn thân vào thế
 giới với tư cách là Tự-ý thức phủ định đầy chống đối,
 thù nghịch và nổi loạn đồng thời với tư cách là Ý thức
 hòa giải hiền lành, thông thái và an tĩnh; hay, sẵn sàng
 làm cho triệt để cả hai công việc của “Tự-ý thức phủ
 định” cất tiếng nói Không và “Ý thức khẳng định” cất
 tiếng nói Vâng để tìm về được với người Cha tự-mình
 và người Mẹ hiện thực và đi đến được căn nhà bao la
 của Tinh thần.

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin chân thành cảm ơn TS. Nguyễn Ngọc Bảo
 Trâm - Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn,
 Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh - đã góp
 ý và định hướng sửa chữa giúp tôi hoàn thiện bài báo
 này.

XUNG ĐỘT LỢI ÍCH

Bài báo này không có xung đột lợi ích.

ĐÓNG GÓP CỦA TÁC GIẢ

Tác giả xác minh mình là người duy nhất thực hiện các
 công việc nghiên cứu để hoàn thành bài báo với đề tài
 “*Tinh thần nhắm và mở mắt*” – một thử nghiệm đọc
 khái niệm Tinh thần trong *Hiện tượng học tinh thần*
 của Hegel.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hegel GWF. *Hiện tượng học tinh thần* (Phänomenologie des Geistes) (Bùi Văn Nam Sơn dịch và chú giải). Hà Nội: Văn học; 2006; 929-930
2. Kojève A. *Introduction to the reading of Hegel, Lectures on the Phenomenology of Spirit*. Ithaca and London: Cornell University Press; 1969; 931-932
3. Adorno TW. *Hegel: Three Studies*. London: The MIT Press, Cambridge; 1993; 933-934
4. Harris HS. *Hegel's Ladder II: The odyssey of spirit*. Indianapolis: Hackett Publishing Company, Inc.; 1997; 935-936
5. Beiser FC. *Hegel*. New York: Routledge; 2005; 937-938
6. Pinkard T. *Hegel's Phenomenology: The Sociality of Reason*. New York: Cambridge University; 1994; 939-940
7. Žižek S. *Less than nothing: Hegel and the shadow of dialectical materialism*. London, New York: Verso; 2012; Available from: <https://doi.org/10.1017/hgl.2015.11>; 941-944
8. Liem HNH. *Re-visioning The End of History* (Doctoral dissertation). San Francisco, CA: California Institute of Integral Studies; 2015; 945-946
9. Hegel GWF. *Aesthetics: Lectures on Fine Art. Volume I* (Translated by T.M.Knox). New York: Oxford University Press; 1975; 947-948
10. Hegel GWF. *Các nguyên lý triết học pháp quyền hay Đại cương pháp quyền tự nhiên và khoa học về nhà nước* (Grundlinien 949-950-951)

- 952 der Philosophie des Rechts oder Naturrecht und Staatswis-
953 senschaft im Grundrisse) (Bùi Văn Nam Sơn dịch và chú
954 giải). Hà Nội: Tri thức; 2010; Available from: <https://doi.org/10.59266/houjs.2024.435>.
- 955
- 956 11. Hegel GWF. Encyclopedia of the Philosophical Sciences Part
957 Two, Philosophy of Nature (translated by A. V. Miller). Oxford:
958 Clarendon Press; 1970;.
- 959 12. Oosterling H. Avoiding nihilism by Affirming nothing: Hegel
960 on Buddhism. In: Hegel's Philosophy of the Historical Religion.
961 Leiden, Boston: Brill; 2012; Available from: https://doi.org/10.1163/9789004228153_005.
- 962
- 963 13. Hegel GWF. Lectures on the Philosophy of History (Translated
964 by J. Sibree, M.A.). London: G. Bell and Sons, LTD; 1914;.
- 965 14. Lão Tử. Đạo Đức Kinh (Thu Giang, Nguyễn Duy Cần dịch và
966 bình chú). Hồ Chí Minh: Trẻ; 2023; Available from: <https://doi.org/10.46223/hcmcoujs.econ.vi.13.3.505.2018>.
- 967
- 968 15. Trang Tử. Nam Hoa Kinh (Nguyễn Hiến Lê giới thiệu và chú
969 dịch). Hồ Chí Minh: Văn hóa - Thông tin; 1994; Available from:
970 <https://doi.org/10.58845/jstt.utt.2023.vn.3.45-54>.
- 971 16. The Old Testament. Salt Lake city: The Church of Jesus Christ
972 of Latter-day Saints; 1979;.
- 973 17. The New Testament. Salt Lake city: The Church of Jesus Christ
974 of Latter-day Saints; 1979;.
- 975 18. Hegel GWF. Bách khoa thư các khoa học triết học I, Khoa học
976 Logic (Logik der Enzyklopädie) (Bùi Văn Nam Sơn dịch và chú
977 giải). Hà Nội: Tri thức; 2008; Available from: [https://doi.org/10.54607/hcmue.js.16.7.2353\(2019\)](https://doi.org/10.54607/hcmue.js.16.7.2353(2019)).
- 978

“Spirit closes and opens its eyes” - an experimental reading of Hegel’s Concept of Spirit in *The phenomenology of Spirit*

Nguyen Nho Minh Uyen*

Use your smartphone to scan this QR code and download this article

ABSTRACT

Hegel's philosophy is well-known for its lengthy, abstract, and complex intertwined expressions. This paper proposes an experimental reading of Hegel's concept of Spirit through imagination to identify Spirit as a character in a "literary" work named *The Phenomenology of Spirit*. In this work, the images of Spirit lying in the darkness of night and Spirit stepping into the full-of-daylight reality are described many times by Hegel. This article borrows the symbolic sculpture of a closing-eyes Gautama Buddha in peaceful contemplation and an opening-eyes Jesus Christ in willful determination, which iconically represent the two distinguished religious teachings: the teaching of contentment and liberation from suffering in Buddhism and the teaching of sacrifice and endurance of suffering in Christianity, based on their influences on Hegel's philosophy. The use of those symbolic images is to, and at the same time of the awareness of Hegel's imaginative and expressive style, call out the symmetrical phases of Spirit closing and opening its eyes. In the continuous realm of eyes opening and closing, Spirit gains several understandings about the deep night and the daylight - or in Hegel's words, about in-itself unity and for-itself opposites, respectively in part (A) "Consciousness" and part (B) "Self-Consciousness" of *The Phenomenology of Spirit*.

Key words: Hegel, The Phenomenology of Spirit, consciousness, self-consciousness, Spirit closes and opens its eyes

Student, Faculty of Literature, University of Social Sciences and Humanities, VNUHCM, Vietnam

Correspondence

Nguyen Nho Minh Uyen, Student, Faculty of Literature, University of Social Sciences and Humanities, VNUHCM, Vietnam

Email: nguyennhominhuyen@gmail.com

History

- Received: 27/3/2024
- Revised: 19/11/2024
- Accepted: 30/12/2024
- Published Online:

DOI :

Copyright

© VNUHCM Press. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International license.

Cite this article : Uyen N N M. “Spirit closes and opens its eyes” - an experimental reading of Hegel's Concept of Spirit in *The phenomenology of Spirit* . *Sci. Tech. Dev. J. - Soc. Sci. Hum.* 2025; ():1-1.